కుౖరతనమా? మానవ స్వభావమా?

అబ్బ! పాడుకోటు! ఇంత ఇరుకుగా ఉందేం? క్రితం వేసవిలో ఈ కోటు కుట్టించిన తరవాత తను బాగా లావు ఎక్కాడో, లేకపోతే చాకలిబల్లమీద నలిగి ఇది కురచ అయిపోయిందో రాముడికి సరిగా జ్ఞాపకం లేదు. కోటుజేబులో పర్సూ, జేబురుమాలూ చొక్కాజేబులో వేసుకుని కోటు విసుగ్గా విప్పి బెంచీమీద పడవేశాడు. ఆ వేసవి ఎండలో స్టేషనంతా మూర్ఛపోయినట్టుగా ఉంది. ఏమూలో 'సుడా అండీ! సుడా!' అంటున్నాడొకడు నీరసంగా. కొంతమంది బెంచీలమీద నిద్రపోతున్నారు. కొండపల్లి బొమ్మలవాడు ఎవరూ కానరనే ధైర్యంచేత గోడకి జేర్లబడి కూర్చుని కునికిపాట్లు పడుతున్నాడు. ఉశ్శు! రైలు ఆలస్యంగా వస్తుందట కూడాను. రాముడికి చాలా చిరాకుగా ఉంది. చెమటవల్ల చొక్కా తడిసి కొంత చల్లగా ఉన్నా తాపం మాత్రం తగ్గలేదు. ఆ స్టేషనులో మనుష్యుల సవ్వడులు నీరసంగా చాలా దూరాన్నుంచి వినబడుతూ ఉన్నట్టుగా చెవిమీద పడుతున్నాయి. ప్రపంచకమంతా మత్తుమందు పుచ్చుకున్నట్టుగా ఉంది.

చేతులో పుస్తకాల పెట్టీ, చంకలో పుస్తకాల దొంతరా పెట్టుకుని, రామనాథశాస్త్రి క్రాపు గల ఒక మనిషి, రాముడి వంక కొంతసేపు ఎగాదిగా చూసి, 'నావెల్సు కావాలాండి? సార్! నావెల్సు?' అని అడిగాడు. అక్కరలేదన్నట్లు తల ఊపాడు రాముడు. వెధవ నావెల్సు! చదువుకున్నవాళ్ల కేం నచ్చుతాయి ఇవి? కాని నావెల్సు వాడిని చూడ్డంతోటే రాముడికేదో జ్ఞాపకం వచ్చింది. చటుక్కున లేచి ప్రక్కనే ఉన్న హిగిన్‌బాతమ్సు బుక్‌స్టాల్ దగ్గరకు వెళ్లాడు రాముడు.

రాముడు పుస్తకాల విషయంలో అందెవేసిన చెయ్యి. పేరు చూసి, అతనికి తల వూపడానికి తాహతుగల పుస్తకాలు లెక్కపెట్టలేం. కాని అతడు సమగ్రంగా చదివిన పుస్తకాలు చాలా తక్కువే. పుస్తకాలమీద అతడు అభిప్రాయాలు ఇచ్చేటప్పుడు మీరు వింటే, అతడు మాట్లాడే ధోరణీ, పరిశీలనా దృష్టీ. అతడు ఉపయోగించే పరిభాషా చూసి అతడు చదవని పుస్తకం ప్రపంచకంమీద ఉండదని మీరు అనుకుంటారు. కాని అదే మీ పొరపాటు. ఒక్క పుస్తకాల విషయంలోనే కాదు, తక్కిన అన్ని విషయాలలోనూ రాముడు అంతే.

ఆనాడు అతని అభిరుచి తెలుగు కవిత్వం మీదికి పోయింది. 'భారతి' చేతులోకి తీసుకుని పుటలు తిరగవేస్తున్నాడు. అందులో 'కుమార' అనే ఎవరిదో ఒక పద్యం ఉంది. పేరు చూస్తేనే అది చదవాలనిపించింది.

కుౖరతనమా? మానవస్వభావమా?
విరులగుత్తుల పరిమళముతో
విరియబూచిన ప్రకృతియంతా
కలకలనెనే – నీ నవ్వుల

పులకరింపులతో –
భూనభంబుల కలిపి కట్టిన
భూరి సౌధాంగణములన్నీ
భోరు మనెనే – నీనవ్వుల
మారు మ్రోతలతో –
ఆ సుదూరపు ఆకసంలో
ఆవులించిన నీలిలోతులు
నిండిపోయెనె – నీనవ్వుల
పండువెన్నెలతో –
సీమ సీమల నిద్రపోయిన
జీవ చైతన్యంబు మేల్కని
పరుగులెత్తెనె – నీ నవ్వుల
తరళ వేగముతో –

ఒక్కసారి ప్రపంచకమంతా మేలుకుంది. మన్నుతిన్న పాములా పడుకున్న అతని ఉద్రేకం ఉవ్వెత్తుగా లేచింది. ఈ భావం అతనికి చాలా పరిచితమయినదే. ఎక్కడన్నా ఇదివరకు చదివాడా? కాదు కాదు. ఇది తన మనస్సులోనిదే. చాలాకాలం నుంచి మోస్తూ ఉన్న బరువు ఒక్కసారిగా దిగిపోయినట్టు అనిపించిందతనికి. రేడియో తరంగాల మాదిరిగానే భావతరంగాలుకూడా మనస్సు నుంచి వ్యాపిస్తాయి గావును; లేకపోతే ఈ భావ సారూప్యానికి అర్థం అతనికి కనిపించలేదు. అతడూ కొంతవరకు కవే. అప్పుడప్పుడు పద్యాలు వ్రాస్తూ ఉంటాడు. కాని ఆ పద్యాలు కేవలం తన వ్యక్తిగతమైన అనుభవాలకి సంబంధించినవి అవడంచేతనూ, వాటిలోని అంతరార్థం ఇతరులు గ్రహించ లేరేమోననే సంకోచం చేతనూ, వాటిని ఇంతవరకూ పత్రికలకు పంపలేదు. చిత్రం! ఈ పద్యం కూడా కేవలం తన వ్యక్తికి సంబంధించినదే! పత్రికలో పడడంతోటే ఇది అనంతమయిన ప్రపంచానుభవంగా మారిపోయింది. అసలు అన్ని అనుభవాలూ అంతేనేమో! దీనినిబట్టి చూస్తే తన పద్యాల నన్నింటినీ పత్రికలకు పంపవచ్చు.

రైలు 'కైంయి'మని కూసింది.

రాముడు అదరిపడి వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. రైలు కదులుతూ ఉంది. అరే! రైలు వచ్చి ఆగినజాడే చూడలేదతను. చేతులో 'భారతి' అక్కడే పడవేసి తొందరగా పరుగెత్తాడు. అదృష్టవశాత్తు ఇంటరు తరగతి పెట్టి ఎదురుగానే కనబడింది. ఎల్లాగో తలుపు త్రోసుకుని లోపలికి దూరాడు. వెంటనే బెంచీమీద మరచిపోయిన కోటు సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. రైలు ప్లాటుఫారం దాటిపోయింది. అతడు తన పరధ్యానాన్ని నిందించుకున్నాడు. 'సరే! ఏం జేస్తాం?' అనుకుని కూర్చున్నాడు. జేబురుమాలూ, పర్సూ, చొక్కా జేబులో వేసుకున్నాడుగానీ లేకపోతే మరీ అభాసయిపోను. మొగంమీద చెమట తుడుచుకుని, దడదడ కొట్టుకుంటూ ఉన్న గుండెల సద్దు అడచడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

'కుర్రతనమా? మానవస్వభావమా?' – తనలో తను నవ్వుకున్నాడు.

ఇంతలో ఏవో రెండు కళ్లు తన వెనకనుంచి తదేకదీక్షతో తనవేపే చూస్తూ ఉన్నట్టు అనిపించిందతనికి. వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. తను కూర్చున్న సీటుమీదే ఒక యువతికూడా కూర్చుని ఉంది. పెట్టెలో ఇంకెవరూ లేరు. ఆలోచించుకోకుండానే అతడు లేచి ఎదురుగా ఉన్న సీటుమీదికి పోయి కూర్చున్నాడు. అతని దృష్టి తనమీద పడడంతోటే ఆమె తన చూపులు ప్రక్కకు తిప్పి కిటికీలోనుంచి అవతలకి చూస్తూ కూర్చుంది. అతడు వెర్రివానిలా ఆమెవంకే తెల్లబోయి చూస్తున్నాడు. ఆ చూపులకు చలనంలేదు. పెట్టెలో ఇంకొక యువతి ఉంటుందని అతడు అనుమానించనయినా లేదు! ఆమె మళ్లీ సన్నగా తన చూపులను అతనివైపు తిప్పి అతడు తనవంకే చూస్తూ ఉండడంచేత వెంటనే ముఖం తిప్పుకుని మొదటివలె కిటికీవంక చూస్తూ ఉంది. ఆమె చెక్కులు కొంచెం ఎర్రబడ్డాయి. ఆమె తనవంక తిరిగి చూడడంతోటే అతనికి చైతన్యం కలిగింది. ఎట్లాగో క్షమార్పణ చెప్పాలనుకున్నాడుగాని ఏమి చెప్పాలో అతనికి తోచలేదు.

'ఇది... ఇది... ఇది ఆడవారి పెట్టా?" అన్నాడు కంగారుగా.

'కాదు.' ఆమె కిటికీకి దగ్గరగా జరిగింది.

అతని మనస్సు కొంత కుదుటబడింది. కాని ఆమెకు కేవలం ఎదురుగా కూర్చుని ఉన్న మూలంగా, ఒకవిధమయిన ఆందోళన కలిగింది అతనికి. తన దుస్తులవంక చూసుకున్నాడు. పంట్లాంమడత నలిగిపోలేదు. తెల్లని మల్లిపువ్వులాంటి చొక్కా నిజంగా అందంగానే ఉంది. చొక్కా, పంట్లాం లోపలికి ఉంది. అంతవరకూ బాగానే ఉంది. కాని కోటు లేకపోవడం చాలా వెలితిగా కనబడింది. దాన్ని గురించి ఆమెకు చెప్పకపోతే వీలులేదనుకున్నాడు. నాగరక లక్షణాలలో గలిగిన ఈలోపం క్షమించడానికి వీలులేనిది. తనను గురించి ఆమె ఏమనుకుంటోందో!

'నేనింత వెకిలితనంగా రైలు ఎక్కడం చూస్తే మీకు నవ్వు వస్తోందేమో!' అని అతడు తనంతటనే నవ్వడానికి ప్రయత్నించాడు. ఆమె ముఖం కొంచెం ఎర్రబారింది. వచ్చే నవ్వుని బలవంతంగా ఆపుకుని, ఆమె కిటికికీ దగ్గరగా జరిగి, కిటికీమీద గడ్డం అనుకుని బయటకు చూస్తూ ఉంది.

'ఏదో పరధ్యానంగా స్టేషనులో పుస్తకాలు చూస్తూ నిలబడ్డాను. రైలువచ్చి ఆగిన సడే నాకు వినబడలేదు. కదిలేటప్పుడు కూత వినబడింది. బల్లమీద పడవేసిన కోటు మరచిపోయి గబగబా ఎల్లాగయితే ఏమి రైలు ఎక్కాను' అన్నాడు. మాట్లాడేటప్పుడు మాత్రం ఆమె తనవైపు చూడకపోయినా, అతడామెవైపు చూడకుండా ఉండలేకపోయాడు.

ఆమె ప్రత్యక్షంలో అతడు తన స్వభావసిద్ధమయిన మనస్థైర్యాన్ని నిలబెట్టుకోలేక పోయాడు. తన స్వరూప చలనాదులలో వైకల్యం ఏమన్నా ఉందేమోనని అతనికి పూర్తిగా అనుమానం.

ఎల్లాగయినా ఆమెతో మాట్లాడాలని కోరిక అతనికున్నా, సంభాషణ ఎల్లా మొదలుపెట్టాలో అతనికి తెలియలేదు. కాని వారిద్దరి మధ్యా ఆ మౌనం, కేవలం మౌనంగా లేదు. ఏవో అస్పష్ట ప్రవాహాలు ఇటూఅటూ ప్రవహిస్తూనే ఉన్నాయి. ఆ రైలు పెట్టెలో ప్రతి అణువూ సజీవంగా సంచలిస్తూ ఉంది. అంత సజీవమయిన వాతావరణం అతన్ని

ఆదరించడం, అతని కింతవరకూ అనుభవంలోకి రాలేదు. అందులో అతడు ఉక్కిరిబిక్కిరయిపోతున్నాడు. అల్లా ఉక్కిరిబిక్కిరి అవడంలో ఎంతో కులాసా, మైకం ఉన్నాయి.

ఆమె నాజూకు యొక్క అవతారం. ఆ నాజూకులో దౌర్బల్యం ఏమీలేదు. ఆమె అంగసౌష్ఠవం పరిపూర్ణం. గుల్లనేలలో మొలిచిన బీరపాదులా ఉంది ఆమె. తన కాలేజీ ఆడపిల్లలలో అంత పొంకం ఎవరికీ లేదు. సున్నితమయిన ఆమె శరీరపు మృదుత్వంలో అపూర్వమయిన శక్తి ఉంది. ముట్టుకుంటే వాడిపోయే సౌకుమార్యం కాదు ఆమెది. ఆమె అనుక్షణం ఎదుగుతూనే ఉంది. రాముడి కళ్లకి ఆ ఎదగడం కనబడుతూనే ఉంది. గాలి తాకుడికి పులకరించే నవకం ఆమెది.

'ఆమె తనువున పులక లఖిల దిక్కోణాల

గాలి కెరటాలపై కదలి వ్యాపించినవి!'

ఆమెను చూస్తేనే కవిత్వం పుట్టుకువస్తుంది! ఈ పద్యం తను ఇదివరకు వ్రాసిందా? కాదు. అప్పటికప్పుడు అకస్మాత్తుగా తన భావనలో పుట్టిందే. ఇదే నిజమయిన కవిత్వం.

ఈమాటు నిజంగానే గాలి పులకరించింది.

ఆమె ఒకసారి లేచింది. లేవడంతోటే చీర బిరబిరలాడింది. ఆమె చుట్టూ ప్రదేశం అంతా ఒకసారి జలదరించింది. పైట చెరగు సరిగా మోకాళ్ల పైనుంచి తీసుకుని చేతిలో పుస్తకం ప్రక్కన బల్లమీద పెట్టి మళ్ళీ కూర్చుంది.

అతని హృదయంలో ఎవరో గిలిగింతలు పెట్టారు. ఆమె పొంకాన్ని చూసి, అతనిలో ఉద్వేగం ఉవ్వెత్తున లేచింది. ఆమె కూర్చోగానే అతని గాబరా కొంత తగ్గింది.

'ఏదండీ! ఆ పుస్తకం చూసి ఇస్తాను' అని అడిగాడు.

ఆమె ఆ పుస్తకాన్ని అతను కూర్చున్న బల్లమీదికి గిరవటేసింది. అది తీసుకుని మొదటి పేజీ విప్పాడు. ఆమె పేరు దానిమీద ఉంటుందనుకున్నాడు. కాని అతని ఆశ విఫలమయింది. పేరు ఆమెనే అడుగుదామనుకున్నాడు గాని ధైర్యం చాలిందిగాదు. 'ఆ! పేరులో ఏముంది?' అనుకుని చివరికి సమాధానపడ్డాడు.

పుస్తకం ఒక ఇంగ్లీషు పద్య సంగ్రహం. ఇంటరుమీడియేటుకి. అది ఆ ఏడు పెట్టారు. ఆమె ఎక్కడో ఇంటరు చదువుతూ ఉండి ఉంటుందని అనుకున్నాడు.

'మీకు కవిత్వంలో ఏమన్నా అభిరుచి ఉందా?' అని అడిగాడు. ఆ ప్రశ్న అంత సహజంగా గాని సందర్భానికి తగినట్టుగాగాని లేదని అతనికే అనిపించింది.

'నేను వ్రాయలేదుగాని కవిత్వమంటే నాకు ఇష్టమే.'

ఆమె సన్నని కంఠస్వరం సంగీతంలా మ్రోగింది. అది ఈ ప్రపంచకాన్నుంచి రాలేదు. దిఙ్మండలానికి అవతలప్రక్కనుంచి ఏ గంధర్వగానశ్రుతులో అతని చెవుల్లో మ్రోగినట్టుగా అనుకున్నాడతడు.

'నా అభిమానకవి మేస్ఫీల్డు' అన్నాడు పుస్తకంలో పేజీలు తిరగవేస్తూను.

ఈసారి ఆమె చిరునవ్వుని ఆపుకోలేకపోయింది.

'మీరు ఏ కాలేజీలో చదువుతున్నారు?' అని ముఖమెత్తి కొంచెం ఆమెవంక చూశాడు. ఆమె చిఱునవ్వు కొంత అతన్ని తలక్రిందుచేసింది. ఇందాకటి పద్యం అతనికి అప్రయత్నంగా జ్ఞాపకం వచ్చింది.

సీమసీమల నిద్రపోయిన
జీవచైతన్యంబు మేల్కని
పరుగులెత్తెనె – నీ నవ్వుల
తరళవేగముతో –'

'కుర్రతనమా? మానవస్వభావమా?' అతనికి నవ్వు వచ్చింది.

'కాకినాడ కాలేజీలో' నని ఆమె చెప్పిన సమాధానం అతడు వినిపించుకోలేదు.

'మన ఆధునిక ఆంధ్ర కవిత్వంలో కొన్ని లోపాలు లేకపోలేదు.' తను ఈ అభిప్రాయం ఇవ్వడం అనవసరమేమోనని వెంటనే అనుకున్నాడు.

'మీరు కవిత్వం వ్రాస్తారా?' ఆమె కిటికీవంక తిరిగి ప్రశ్నించింది.

అతడు తెచ్చిపెట్టుకున్న చిరునవ్వులో కొంత వెకిలితనం లేకపోలేదు. 'కొంచెం వ్రాస్తానుగాని పత్రికలకు పంపలేదు.'

ఆమె ఇంకేమీ మాట్లాడలేదు. తమ సంభాషణ అంతటితో అర్థంలేని ముగింపుకు రావడం అతనికి ఇష్టం లేదు. మళ్లీ ప్రశ్నించాడు. 'భావకవిత్వంమీద మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?"

'నేను చదివింది చాలా తక్కువ. చాలామట్టుకు నాకేమీ అర్థం గాదు.'

రాముడికి కొంత సంభాషణకి అవకాశం దొరికింది. తన సహజ ధోరణిలో మొదలుపెట్టాడు. 'మీకు సానుభూతి ఉంటే అర్థంగాకపోదు. మీరు కవియొక్క అనుభవంలోకి వెళ్లడానికి ప్రయత్నించాలి, కాని మన ప్రబంధాలలో కవిత్వాన్ని అర్థం చేసుకున్నట్టుగా దీనిని మీరు అర్థం చేసుకోడానికి ప్రయత్నిస్తే మీ ప్రయత్నం విఫలమయిపోతుంది."

'ఇంగ్లీషు కవిత్వంలో ఆ బాధ ఎందుకు రాదు? వ్రాసేవారిలో కూడా ఉంటుందనుకుంటాను.'

'నిజమే! వ్రాసేవారిలో గొప్పతనాన్ని బట్టే కవిత్వానికి ప్రసాదగుణం ఉంటుంది. కాని తెలుగులో ఈ కొత్త కవిత్వం మొదలుపెట్టి అట్టేరోజులు కాలేదు. ఇంగ్లీషుకవుల ధోరణిలో ఆలోచించడం మనకి అలవాటయిపోయింది. అందువల్ల ఇంగ్లీషు కవిత్వం అర్థం చేసుకోవడంలో మనకంత కష్టం ఏమీ ఉండదు. కళకి పరిభాష ముఖ్యం. అది నిర్మించుకోడానికి కొంతకాలం పడుతుంది. అది ప్రజలు గ్రహించగలగడానికి ఇంకా కొంతకాలం పడుతుంది."

ఆమె దీనికి జవాబుగా కిటికీవంక తిరిగి నవ్వుతూ కూర్చుని ఉంది.

కొంత తన చేష్టలలో వెకిలితనం ఉన్నా సంభాషణలో మాత్రం పైచెయ్యి తనదేననుకొన్నాడు రాముడు. తన వాగ్ధోరణిమీద అతనికి మంచి ధైర్యం, నమ్మకం ఉన్నాయి. కాని ఆమె సంభాషణకి తావు ఇవ్వడం లేదు. ఆమె తనతో మాట్లాడ్డానికి సంకోచిస్తూ ఉందా? లేక మాట్లాడ్డం ఇష్టంలేక మాట్లాడ్డం లేదా?

పుస్తకంలో పేజీలు తిరగవేస్తున్నాడు గాని ఒక్క అక్షరమయినా అతడు ఆనవాలు పట్టడంలేదు. మనస్సులో అర్థంలేని ఆందోళన. అతనిచుట్టూ వాతావరణం అతనిమీద అపరిమితమైన ఒత్తిడిచేస్తూ ఉంది. అతని మనస్సు ఆ ఒత్తిడిలో ఉక్కిరి బిక్కిరి అయిపోయింది. వేసవి ఎండ అతనికి జ్ఞప్తిలో లేనేలేదు. అసలు తను రైలులో ఉన్నట్టుగాని, రైలు ఇప్పుడే తాడేపల్లిగూడెం దాటినట్టుగాని అతనికి గుర్తులేదు. ఆమె తనకు అంత దగ్గరగా ఉన్నా వారిద్దరి మధ్యా కొన్ని సముద్రాలున్నాయి. ఆ సముద్రాల నతడు ఈదడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

పై వేసవి ఎండ అతన్ని ఎంతమాత్రం బాధించడంలేదు. అసలు ఆసంగతే మరచిపోయాడు అతడు. ఎక్కడో అంతులేని వసంత ఋతువులో, ఆకులు పండి రాలని ఆరామసీమల్లో, తీగలతో పెనగొన్న భూరుహచ్ఛాయలలో, పువ్వులతో దిండ్లు అమర్చబడిన తూగుటుయ్యలలో 'తనకున్ ప్రాణము ప్రాణమైన చెలి' ప్రక్కని కూర్చుండగా ఊపు ఊపులోనూ స్వర్గాన్ని అందుకుంటూ, డోలికా సౌఖ్యాన్ని అనుభవిస్తున్నాడు. అప్పుడతని మనస్సులో ఉన్నవి మంచి గంధాలు, మల్లెపువ్వుల చల్లతావులూ, కోయిల కల గానాలు, మంచినీటి చుక్కలు, తళతళ మెరసే పచ్చికలూ, మందమలయానిలాలు, పండువెన్నెల్లూ, ఇంకా ఇల్లాంటివి ఎన్నో, ఎన్నో.

రైలు దీర్ఘంగా కూతవేస్తూ ఆగింది నిడదవోలు ప్లాటుఫారం మీద. ఆమె తొందరగా లేచి బల్లమీద పెట్టె దింపుకోబోతోంది.

అప్పుడే ఆమె దిగిపోవటమే? అసంభవం! అసంభవం! ఇంత... ఇంత... ఇంక అతనికి ఆలోచనకూడా పోలేదు.

అతనికా సందర్భంలో ఏమిచెయ్యాలో బోధపడలేదు. ఆమె కూలివాడిని పిలవకముందే ఆమె సామానులు దింపి క్రిందబెట్టాడు. ఆమె వద్దని ఒకటి రెండుసార్లు అందిగాని అతన్ని ఆపగలిగేటంత గట్టిగానూ నిర్మొగమాటంగానూ చెప్పలేకపోయింది. ఆ సామాన్లనతడు చాలా సున్నితంగా ముట్టుకున్నాడు. ఆమె సామాన్లకు కూడా ఆమె మృదుత్వం ఉంటుందని అతడనుకున్నాడు. అతని ధోరణి చూసి ఆమె ఇంకోప్రక్కకు తిరిగి చిరునవ్వు నవ్వుకుంది.

ఆమె దిగిపోయింది. రైలు ఆమె లేకుండానే కదలిపోయింది.

వేసవి ఉక్క మళ్లీ ప్రారంభమయింది. బూట్సు కాళ్లని నలిపి వేస్తున్నాయి. గబగబా విప్పి అల్లా ప్రక్కకు పారవేశాడు. కాళ్లకి కొంచెం గాలి తగలడంతోటే ప్రాణం లేచివచ్చింది. అమ్మయ్య! కాని మళ్లీ మొదటి నీరసమే. ప్రపంచకం మళ్లీ నిద్రపోతూ ఉంది.

'ఆమె వెంటనే బోయె నానంద మంతయును' తనెప్పుడో వ్రాసిన పద్యం జ్ఞాపకం వచ్చింది.

కాళ్లు ఎదురుగా ఉన్న బల్లమీదికి జాపుకుని వెనక్కి కొంచం జేర్లబడ్డాడు. బండి వేగంగా పోతూ ఉండడంచేత, బాగా శరీరానికి గాలి తగులుతూ ఉంది. ఈ వేసవి నీరసంలో నుంచి మళ్లీ అతనిలో వెనుకటి ఆలోచనలు పుట్టుకొచ్చాయి.

'నా బరువుటెదలోన స్వప్నములు మొలిచె.

దుఃఖభారములోన మాధుర్య మొదవె,'

ఇదీ తను వ్రాసిందే! ఏ నాటివో ఈ పద్యాలు! ఈ పరిస్థితికి అవి ఎంత బాగా సరిపోతున్నాయి! ఈ పద్యాలు వ్రాసిప్పుడు తనకు ఈ అనుభవం ఉందా? ఏమో, అసలు ఏ సందర్భంలో వ్రాసినవో ఈ పద్యాలు! అతనికి సరిగా జ్ఞాపకం లేదు.

ఆమె అసలు ఎవరో? ఏ ఊరునుంచి వస్తూ ఉందో? ఏ బెజవాడ నుంచో వస్తూ ఉండి ఉంటుంది. తను ఏలూరులో ఎక్కాడుగా మరి. తను ఎక్కేసరికే ఆమె రైలులో ఉంది. అరెరే! అడగడం మరచిపోయాడు. ఆమె నిడదవోలులో మారి ఒకవేళ నరసాపురం రైలులో ఎక్కి ఉండదు గదా!

అదీ సంభవమే. పోనీ ఆమె ఎక్కడకుపోతే మాత్రం ఏమి? ఆమె పేరయినా అడగవలసింది. ఏదీ, ఇంత తొందరగా దిగిపోతుందని అనుకోలేదు.

మళ్లీ ఆమె నెప్పుడయినా కలుసుకోగలుగుతాడా?

కలుసుకోలేకపోవడమేమి? తప్పకుండా కలుసుకుంటాడు. రోజూ కలుసుకుంటాడు ఆమాటకొస్తే. తలపైకెత్తి ఆలోచిస్తున్నాడు.

ఆమె రోజూ ఆదారినే, ఆ రైలులోనే వస్తూ ఉంటుందట. ఆ పెట్టెలోనే ఉంటుందట. రోజూ ఆమెకా రైలులో ఆవేళకే రావలసిన అవసరం ఏమి ఉంటుందో అతనికక్కరలేదు. తను రోజూ ఏలూరు ఎందుకు వెడతాడో. అంతకంటె అవసరంలేదు. తనూ ఆమే ఏలూరునుంచి నిడదవోలుదాకా కలిసి ఆ పెట్టెలోనే ఇంకెవరూ జనంలేకుండా వస్తూ ఉంటారు అంతే. రెండురోజుల వరకూ అట్టే పరిచయంగాదు. మూడోనాడు అతడు ధైర్యంచేసి ఏదో మాట్లాడిస్తాడు. ఆమె మామూలుకంటే కొంచెం చనువుగానే జవాబు చెపుతుంది. ఆనాటి వారి సంభాషణలో చాలా విషయాలు దొర్లిపోతాయట. తన వూరు కొవ్వూరని ఆమె నొకసారి తప్పకుండా రమ్మంటాడు. ఆమె వీలులేదని మృదువుగానే చెపుతుంది. వారి ఆశయాలన్నీ ఒకటే! వారిద్దరికీ పరిచయం చాలా తక్కువ అయినా వారిద్దరూ పరస్పరం కొన్ని శతాబ్దాలనుంచి ఎరుగుదురు. తన కవిత్వమంతా ఆమెకు చదివి వినిపిస్తాడు. ఆమె ఆశ్చర్యపోతుంది. ఇటువంటి కవిత్వం ఇంతవరకూ ప్రపంచకంలో పుట్టలేదంటుంది. ఆ పొగడ్త తనను సంతోషపెట్టడానికి ఉద్దేశించబడినా, తన కవిత్వాన్ని ప్రపంచకంలో ఎవరయినా అర్థం చేసుకోగలిగితే, ఆమె ఒక్కత్తే అర్థం చేసుకోగలుగుతుంది.

నాలుగోనాడు ఆమెను కొవ్వూరు రమ్మంటాడు. ఆమె వెంటనే తొందరగా 'ఓ, వీల్లేదు. క్షమించండి' అంటుంది. నిడదవోలు స్టేషను వచ్చేదాకా మామూలు సంభాషణే; కాని ఆమె మామూలుగా నిడదవోలులో దిగదు. ఇంక పైకి ఎక్కడికి వెడుతుందా, అనుకుంటాడు. కొవ్వూరు స్టేషను వస్తుంది. అతడు దిగుతాడు. ఆమెనుకూడా దిగమంటాడు. ఆమె దిగనంటుంది. పోనీ ఒక సోడా అయినా త్రాగమంటాడు. సరేనంటుంది. సోడా పావుగంట త్రాగుతుంది, రైలు కదలిపోతుందేమోనన్న తొందర ఆమెకు ఉండదు. రైలు కూతవేసి కదలిపోతుంది. రాముడు కంగారుపడుతూ 'అయ్యో! రైలులో సామానన్నా దింపలేదే' అంటాడు.

'ఈవేళ నేనేమీ సామాను తీసుకురాలేదు' అంటుంది ఆమె. ఆమె ముఖంవంక తీక్ష్ణంగా చూస్తాడు. ఆమె నిజంగా తనతో కొవ్వూరు రావాలని ముందే నిశ్చయించుకున్నట్టు అంతవరకూ అతడు గ్రహించలేకపోతాడు.

ఇద్దరూ రైలుగట్టు వెంబడి గోదావరి రైలువంతెన దాకా పోతారు. వంతెన క్రింద ఇసుకతిప్పమీద ఎవరూ లేనిచోటికి పోయి కూర్చుంటారు. గోదావరి మీదినుంచి చల్లనిగాలి వీస్తూ ఉంటుంది. సాయంకాలమయింది. ఎండ వేడిమి తగ్గిపోయింది. రెల్లు దుబ్బులు హుషారుగా తలలు ఆడిస్తూ ఉంటాయి.

ఇద్దరికీ ఏమి మాట్లాడ్డానికి, ఏమీ తోచదు. ఎవరి ఆలోచనలు వారి మనస్సులోనే అల్లుకుపోతూ ఉంటాయి. 'రోజూ అంత చనువుగా మాట్లాడుకునేవాళ్లం గదా. ఇప్పుడు మాటలే తోచవేం?' అనుకుంటాడతడు. ఆమెకు కొంచెం దగ్గరగా జరుగుతాడు. ఆమె దేహం కొద్దిగా అతనికి తగులుతుంది.

అతని తల దిమ్మెక్కిపోయింది. శరీరం ముచ్చెమటలూ పోశాయి. చేతులతో తల ఒకసారి తడుముకున్నాడు.

తనతల వెనకబల్లకి ఠంగుమని తగిలినట్టు క్రమంగా అతనికి తెలిసింది. లేచి సరిగా కూర్చున్నాడు. రైలు వెనక్కి ఒక గుంజు గుంజి నెమ్మదిగా సాగుతూ ఉంది. ఒక్కసారి ఆవులించి ఒడలు విరుచుకుంటూ పెట్టెతలుపు దగ్గరకు వచ్చాడు. స్టేషనులో దీపం మీద 'కొవ్వూరు' అని అస్పష్టంగా కనబడింది. కళ్లు నులుపుకుని మళ్లీ చూశాడు.

కొవ్వూరే!

అరరే! ఏమిటీ ఈ పరధ్యానం? పెట్టె తలుపు ఎల్లా తెరిచాడో అతనికే తెలియదు. కంగారుగా మెట్లమీద ఒక అడుగువేసి క్రిందికి దూకాడు. రైలు కదులుతూ ఉన్న మూలంగా ముందరకు బోర్లపడ్డాడు. మోకాళ్లకు కొంచెం దెబ్బ తగిలింది. లేచి దులుపుకున్నాడు. పంట్లాం మడత మాత్రం నలిగిపోలేదు! స్టేషను దాటి తొందరగా ఇంటికి పోవాలనుకున్నాడు.

రెండడుగులు వెయ్యడంతోటే కాళ్లు తేలికగా ఉన్నాయి. చూసుకుంటే కాళ్లకి బూట్సు లేవు. వెంటనే రైలువంక చూశాడు. రైలు ప్లాటుఫారం దాటి ముందుకు పోయింది. కొంతసేపటివరకూ అతనికే ఆలోచనా పోలేదు. దుస్తులవంక చూసుకున్నాడు. ఇంక చొక్కా పంట్లాంలోపలికి ఉండడంలో అర్థం లేదనుకున్నాడు. పైకి తీసివేశాడు. 'ఛీ! బయలుదేరినవేళ మంచిదికాదు' అనుకున్నాడు. అప్పుడతనికి జ్ఞాపకం వచ్చింది:

'కుర్రతనమా? మానవస్వభావమా!'

అతడు పకపకమని పైకే నవ్వుకున్నాడు.

●